

نگاهی به پیش‌نویس طرح قانونی

افزایش توان اعتباردهی بانک‌ها

اکبر پیروفر

همانطور که خوانندگان گرامی مجله استحضار دارند، مدتی است که موضوع ساماندهی و بهینه‌سازی امور بانک‌ها ذهن پاره‌ای از مسؤولان و دست‌اندرکاران امور بانکی کشور را به خود مشغول کرده است و اقداماتی در زمینه تغییر قانون عملیات بانکی بدون ربا و قانون پولی و بانکی کشور و قانون چک و لایحه قانون تجارت، نشانه این دغدغه‌های ذهنی است، اگر چه بالاخره معلوم نشد که علت به سامان نرسیدن اینگونه طرح‌ها و لوایح چیست؟

اکنون و به عنوان یک موضوع جدید، طرح قانونی "افزایش توان اعتباردهی بانک‌ها" مطرح می‌باشد که از قرار اطلاع، توسط کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی و کارگروه بازنگری طرح افزایش توان اعتباری بانک‌ها مورخ خرداد ماه سال ۱۳۸۹ تهیه و تدوین گردیده است. در این نوشته به این موضوع می‌پردازیم.

بخش اول

به روایت مقدمه منضم به آن، طرح مورد بحث متضمن سه محور است:

۱) دلایل بروز مطالبات معوق و روش‌های وصول:

- ۱-۱) زمینه‌های جلوگیری از گسترش مطالبات معوق.
 - ۱-۲) نارسایی در فرآیند حقوقی وصول مطالبات.
 - ۱-۳) ضرورت تحول ساختاری در فرآیند تأمین مالی.
 - ۱-۴) بهره‌گیری از روش‌های مشارکت واقعی.
- ۲) ضرورت افزایش توان اعتباری بانک‌ها:
- ۲-۱) نگرانی مقامات کشور از رشد حجم مطالبات سررسید گذشته.

۲-۲) تغییر (افزایش) در مانده منابع بانک‌ها، در حدی نیست که بتواند پاسخگوی نیازهای مشتریان، حتی مشتریان خوش‌حساب باشد.

۲-۳) مخاطره ناشی از استمرار رکود اقتصادی کشور، بدون تردید موجب افزایش بیش از پیش مطالبات سررسید گذشته و معوق بانک‌ها خواهد شد.

۲-۴) با اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و همچنین افزایش منابع برای تأمین مالی شرکت‌های بزرگ از منابع بین‌المللی:

الف) سه بانک صادرات ایران، تجارت و ملت گام‌های

اساسی را برای خصوصی کردن برداشته‌اند، لہذا از تأمین مالی طرح‌های بزرگ دولتی ظفره می‌روند، به گونه‌ای که این امر فشار بسیاری را بر بانک‌های دولتی تحمیل نموده است.

ب) سرمایه بانک‌های دولتی در وضع فعلی جوابگوی تأمین مالی طرح‌های ملی و شرکت‌های بزرگ در صنایع بالا دستی نظیر نفت، نیرو و پتروشیمی نیست و لہذا در عین حال که ضروری است سرمایه بانک‌های دولتی افزایش یابد، لازم است که مقررات و ضوابط موجود برای حضور شعب بانک‌های خارجی در کشور تسهیل گردد.

پ) حتی بانک‌های خصوصی نیز شایسته است به شرط قبول تعهدات لازم، از حمایت دولت برخوردار گردند.

ت) از آنجا که با خصوصی شدن سه بانک دولتی (ملت، صادرات و تجارت) سهم بانک‌های خصوصی کشور از بازار پول کشور از حدود ۳۰ درصد، به حدود ۶۰ درصد بالغ گردیده، عدم حمایت جدی از بانک‌های دولتی خطر افزایش نرخ‌های بازدهی در بازار پول را افزایش می‌دهد و در این فضا، اجرای کامل طرح‌های توسعه‌ای و همچنین طرح‌های عدالت محورانه دولت از عهده بانک‌های دولتی بر نمی‌آید.

۲-۵) مانده کل تسهیلات اعطایی شبکه بانکی دولتی

در وضع فعلی،
سرمایه بانک‌های
دولتی جوابگوی
تأمین مالی طرح‌های
ملی و شرکت‌های
بزرگ در صنایع
بالادستی مانند نفت،
نیرو و پتروشیمی
نیست.

در پایان سال ۱۳۸۸ معادل حدود ۲۰۰ هزار میلیارد تومان بوده است. چنانچه از این رقم سود سال‌های آتی و معوق تسهیلات و مطالبات سررسید شده در سال‌های آتی (با دوره وصول دوساله) کاسته شود، کل مبلغ قابل پرداخت در سال ۱۳۸۹، به رقم نزدیک ۲۰ هزار میلیارد تومان کاهش می‌یابد. این در حالی است که کارگروه ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی، سرمایه‌گذاری سالانه بانک‌ها برای تحقق رشد هشت درصدی تولید ناخالص دولتی را به میزان ۲۰۰ هزار میلیارد تومان تعیین کرده است.

۶-۲) یکی از کاربردهای مهم شاخص کفایت سرمایه، سنجش سلامت مالی بانک‌ها است و نهادهای نظارتی همانند بانک مرکزی از طریق این شاخص اقدام به کنترل آن می‌کنند.

شایان یادآوری است که براساس مقررات کمیته بال، سرمایه مناسب و کافی، یکی از شرایط لازم برای حفظ سلامت نظام بانکی است و هر یک از بانک‌ها و مؤسسات اعتباری، برای تضمین ثبات و پایداری فعالیت‌های خود، باید همواره نسبت ثابتی را میان سرمایه و ریسک‌های موجود در دارایی خود برقرار کنند.

۳) **حمایت از تولید:** حمایت از توان تولیدی بنگاه‌ها و مؤسسات اقتصادی در کشور، دارای اهمیت بسزایی در حفظ اشتغال موجود، افزایش بهره‌وری، حمایت و پشتیبانی از زنجیره تولید، توسعه و گسترش واحدهای اقتصادی است. در این خصوص نظام بانکی کشور به عنوان تأمین کننده مالی بنگاه‌ها و مؤسسات، یکی از ارکان این چرخه محسوب می‌گردد. اما نظام بانکی نمی‌تواند با بسترهای اقتصادی، سیاسی، اجتماعی کشور به نحو مؤثر و مورد انتظار ایفای نقش نماید... در شرایط فعلی، منابع مالی که از طرف نظام بانکی به واحدهای تولیدی و اقتصادی در بخش‌های صنعتی، کشاورزی، خدماتی و... به منظور حمایت از توان تولیدی فعلی و افزایش این ظرفیت تأمین شده است، در چرخه بازگشت مناسب قرار نگرفته و بانک‌ها از یک طرف با افزایش حجم و تعداد متقاضیان جدید روبرو هستند و از طرف دیگر، منابع جدیدی را در اختیار ندارند تا برای تأمین مالی واحدهای اقتصادی به کار گیرند.

بخش دوم

پس از توضیح اجمالی درباره مقدمه منضم به طرح، اینک به پیش نویس طرح قانونی افزایش توان اعتباردهی بانک‌ها می‌پردازیم.

طرح مذکور مشتمل بر ده ماده است که تعدادی از آنها جنبه بانکی و پولی و مالی دارند که اشاره مختصری به آنها خواهد شد و چند ماده هم نیاز به بررسی و اظهار نظر حقوقی دارند که مستقلاً و به طور مشروح و جداگانه مطرح می‌شوند. بند "الف" ماده ۱ به دولت اجازه می‌دهد که درصدی از موجودی صندوق توسعه ملی را با عاملیت نظام بانکی کشور برای تأمین مالی طرح‌های بزرگ و پرخطر تخصیص دهد. این قسمت دارای ۳ تبصره است. بر طبق بند "ب" ماده ۱ باید مبلغ یکصد هزار میلیارد ریال

براساس مقررات کمیته بال، سرمایه مناسب و کافی، یکی از شرایط لازم برای حفظ سلامت نظام بانکی است.

اوراق مشارکت پنج ساله برای افزایش سرمایه بانک‌های دولتی منتشر شود.

به موجب بند "الف" ماده ۲، به منظور تأمین رشد اقتصادی و کنترل تورم و بهبود بهره‌وری منابع مالی سیستم بانکی، دولت مکلف است بدهی خود به بانک مرکزی و بانک‌ها را طی سال‌های برنامه پنجم با منظور کردن مبالغ بازپرداخت در بودجه‌های سنواتی کاهش دهد.

برطبق بند "ب" به منظور ایجاد ساختار مالی مناسب در بانک‌ها و فراهم آوردن امکان حضور مستمر بانک‌ها در بازارهای مالی بین‌المللی، همواره باید استانداردها و الزامات بین‌المللی در مورد نسبت کفایت سرمایه بانک‌ها در حدی که شورای پول و اعتبار تعیین می‌کند، رعایت شود...

مطابق بند "ج" به منظور اجرای سیاست‌های پولی، به بانک مرکزی جمهوری اسلامی اجازه داده می‌شود که با تصویب شورای پول و اعتبار، از ابزار اوراق مشارکت و سایر ابزارهای مشابه در قالب عقود اسلامی استفاده نماید.

مطابق بند "ح" به منظور حفظ اعتماد عمومی به نظام بانکی، نظام بیمه سپرده‌ها ایجاد می‌شود. وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است تا پایان سال اول برنامه پنجم، اقدامات قانونی لازم را معمول دارد.

ماده ۳ حاکی از اینست که افزایش سرمایه بانک‌های خصوصی براساس الزامات کفایت سرمایه صورت می‌پذیرد و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است که برای تسهیل افزایش سرمایه بانک‌های خصوصی تدابیر لازم را اتخاذ نماید.

بر طبق ماده ۴ به نظام بانکی کشور اجازه داده می‌شود که با رعایت توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید و به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و

خصوصی شدن سه بانک دولتی (ملت، صادرات و تجارت) سهم بانک‌های غیردولتی از بازار پول را از ۳۰ درصد، به ۶۰ درصد افزایش داده است.

تنوع بخشی در چرخه مالی کشور، نسبت به تبدیل به اوراق بهادار کردن دارایی‌ها و مطالبات جاری خود و همچنین با انتشار اوراق صکوک، نسبت به فروش و باز خرید اموال غیر منقول برای جذب منابع مالی جدید جهت اعطای اعتبار اقدام نموده و با استفاده از خدمات نهادهای مالی مجاز، بخشی از مطالبات و قراردادهای اعتباری و تسهیلاتی خود را به اشخاص حقوقی واجد شرایط واگذار و یا خرید و فروش نماید. ماده ۵ مربوط به صدور اجرائیه ثبتی برای وصول مطالبات بانکها است. تبصره ۳ ماده ۵ مربوط به اقاله است. ماده ۶ هم مربوط به ممنوع الخروج نمودن بدهکاران بانکها از کشور است.

ماده ۷ حاکی از اینست که مطالبات بانکها از بدهکاران که پس از اخذ تسهیلات حسب حکم مراجع قانونی ورشکسته اعلام شده و یا می‌شوند، جزو مطالبات ممتاز محسوب گردیده و بعد از طبقات چهارگانه موضوع ماده ۵۸ قانون اداره امور تصفیه ورشکستگی منظور می‌گردد. تبصره این ماده می‌گوید ورشکستگی تسهیلات گیرنده و توقف در محاسبه خسارات نسبت ورشکسته، تأثیری در احتساب سود وفق قرارداد منعقد شده از ضامن یا ضامنین نخواهد داشت. مواد ۵ و ۷ و تبصره‌های مربوط جداگانه مورد بررسی و اظهار نظر قرار خواهند گرفت.

ماده ۹ حاکی از اینست که چنانچه بدهی اشخاص به هر یک از بانکها و مؤسسات اعتباری مجاز معوق گردد، بانکها و یا مؤسسات اعتباری مجاز مکلفند بنا به تقاضای بانک و یا مؤسسه اعتباری طلبکار، کلیه اطلاعات بدهکار و ضامنین وی را که نزد آنها موجود می‌باشد، به بانک یا مؤسسه اعتباری مجاز طلبکار اعلام نمایند.

یادآور می‌شود که بکار بردن واژه "مجاز" در این ماده موهم اینست که ممکن است بانک یا مؤسسه اعتباری غیر مجاز هم

در کشور وجود داشته باشد، در حالیکه اصل اینست که بانک یا مؤسسه اعتباری در محدوده مقررات و قوانین ذیربط تأسیس می‌شود. بنابراین، طبقاً مجاز و قانونی است، لهذا حذف این واژه پیشنهاد می‌شود. مؤسسه غیر مجاز هم به قید فوریت می‌بایست برچیده شود. ماده ۱۰ کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون را ملغی‌الاثرا اعلام کرده است.

ادامه دارد

پژوهش‌گروه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

تاریخ:

نام و نام خانوادگی مشترک:

سن: تحصیلات: شغل:

شماره های درخواستی: از شماره تا شماره

نشانی پستی:

شماره تلفن تماس:

مشترک گرامی
*هزینه اشتراک مجله برای ششماه ۳۶۰۰۰ ریال و برای یک سال ۷۲۰۰۰ ریال است. لطفاً هزینه اشتراک را به حساب بانکی شماره ۲۷۸۹۰۳۰۰۱ نزد شعبه سامان بانک تجارت (کد ۳۲۴) واریز کنید و فتوکپی رسید بانکی را همراه با برگه اشتراک تکمیل شده به نشانی زیر بفرستید:
تهران / خیابان حجاب / کوچه سوم / شماره ۱۱ / صندوق پستی: تهران ۱۴۱۵۵ - ۵۵۴۸